

“Sen çıkınca aradan, kalır seni Yaratan!”İnsan, bütün mahlûkat gibi, henüz ismi bile anılmayan, hiçbir şey değil iken, Allâh’ın lutf u keremiyle “Kün! / Ol!” emr-i ilâhîsine mazhar olmuş ve böylece “hiçlik”ten, yani “yokluk”tan “varlık” âlemine çıkarılmıştır.Yine insan, “var” olabilmek için hiçbir bedel ödememiş, yani meccânen, sırf lutf-i ilâhî ile var edilmiştir.Üstelik “ahsen-i takvîm / en güzel bir kıvam” ile ya-ratılıp müstesnâ istîdatlarla donatılarak “eşref-i mahlûkât” yani sayısız “varlıkların en şerefli” kılınmıştır. Dolayısıyla insanın Hâlık’ına karşı sonsuz bir şükür borcu vardır.Bu hususta en mühim ve çetin mesele de, “îman” nîmetinin bedelini ödeyebilmektir. Zira bedeli ödenmeyen bir şeye sahiplik iddiâ etmek, abesle iştigaldir. Cennet ve onun daha da ötesinde Cemâlullâh’a

mazhariyet de; sadâkatin, dostluğun ve hiçlik hâlinde yaşamanın mukâbili olarak, merhameti sonsuz olan Allâh’ın müstesnâ bir lutuf ve ikrâmıdır.Peygamberler bile Cenâb-ı Hakk’a şükür borcunu lâıykıyla ödeyebilmekten acziyetlerini îtiraf hâ-lin-de bir kulluk hayatı yaşamışlardır.Nitekim Efendimiz r geceleri ayakları şişinceye kadar uzun uzun namaz kılmış; elbisesini, sakal-ı şeriflerini ve secde ettikleri yeri, mübârek gözyaşlarıyla yıkamışlardır. Kendisine:

“–Yâ Rasûlallâh! Allah Teâlâ Siz’in geçmiş ve gelecek günahlarınızı bağışladığı hâlde, niçin bu kadar ağlıyorsunuz?” denilince de:

“–Allâh’a çok şükreden bir kul olmayayım mı?..” buyurmuşlardır. (Bkz. İbn-i Hibbân, II, 386)

O ki, kâinâtın yaratılış sâiki...O ki, Allâh’ın Habîbi, en sevgili kulu, kulluğun zirvesi...O bile, ne kadar ibâdet ederse etsin, Cenâb-ı Hakk’a lâıykıyla şükredemeyeceğinin idrâki içinde bulunuyor, âlemleri kuşatan merhamet ummânı yüreği, Hakk’ın huzûrunda hiçlik duygusuyla çırpınıyordu. Bu sebeple, yaptığı amellerini dâimâ yetersiz ve hattâ “hiç” hükmünde görüyor, tâat ve niyazlarını artırdıkça artırıyor.İçinde bulunduğu kulluk hâlinin, Rabbinin şân-ı ulûhiyetine mukâbil, ne kadar noksan ve kifâyetsiz olduğunu gördükçe de, her fırsatta tevbe ve istiğfâr ediyordu. Nitekim hadîs-i şerîflerinde şöyle buyurmuşlardır:“Vallâhi ben günde yetmiş defâdan fazla Allah’tan beni bağışlamasını diler, tevbe ederim.” (Buhârî, Deavât, 3; Tirmizî, Tefsîr, 47)“Bâzen kalbimin perdelendiği olur. Ama ben Allâh’a günde yüz defa istiğfâr ediyorum.” (Müslim, Zikir, 41)

Tabî ki Hazret-i Peygamber r Efendimiz’in bu tevbe ve istiğfarları, çoğu zaman bir günah veya hatâdan dolayı değil, bir taraftan şükür borcunu ödeyememe endişesi, diğer taraftan da Hak Teâlâ’nın rızâsına nâil olabilmek, O’na daha da yaklaşabilmek arzusundandı. Zira Efendimiz r dâimâ mânevî bir terakkî içinde bulunduğundan, bir sonraki hâl ve makâmına göre daha aşağı seviyede bulunan bir önceki hâl ve makâmına istiğfâr etmekteydi.Bu gönül ufku içinde Rabbine yakarışın ulvî manzaralarından birini Hazret-i Âişe şöyle nakleder:“Bir gece uyandığımda Allah Rasûlünü yanımda göremedim. Aklıma, diğer hanımlarından birinin yanına gitmiş olabileceği ihtimâli geldi. El yordamıyla etrafı yokladım. Elim, ayaklarına dokundu. O zaman Allah

Rasûlû'nün secde ettiğini anladım. Kulak verdim, hıçkırarak hıçkırarak ağlıyor ve şöyle münâcâta bulunuyordu:

.000

[illegible]

. □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

«Allâh'ım! Gazabından rı-zâ-na, cezâlandırmandan affına sığınırım! Allâh'ım başka değil, Sen'den yine Sana sığınırım. Sen'i lâ-yık ol-du-ğun şe-kil-de medh ü se-nâ-dan âci-zim! Sen ken-di-ni na-sıl medh ü se-nâ et-miş-sen öy-le-sin!» (Müslim, Salât, 222; Tirmizî, Deavât, 75/3493)

HÂLİS KULLUĞUN ÖZÜ

İnsan olarak en büyük vazîfemiz, Rabbimize olan şükür borcumuzu ödemeye çalışmak. Yoktan var edilmiş olmak bile şükründen aciz kalınacak bir nîmet... Hâl böyleyken; varlıklar içinde insan, insanlar içinde ehl-i îmân, -rivâyete göre- 124 bin küsur peygamber içinde Hazret-i Muhammed Mustafâ r Efendimiz'e ümmet olmak, ne muazzam mazhariyetler!..

Bütün bu nîmetler karşısında Rabbimize şükür secdesine kapanıp bir ömür başımızı kaldırmamak, yine de az, yine de noksan, yine de “hiç” hükmünde...

Şu hadîs-i şerîf, bu hakîkati ne kadar da net bir sûrette îzah ediyor:

“Bir adam, doğduğu günden, yaşlanıp öldüğü güne kadar Allah rızâsı için ve tâat niyetiyle alnını yerden kaldırmayıp gayret etse, o adam yine de (Allâh'ın kendisine lutfetmiş olduğu nîmetlerin şükründen aciz kaldığı düşüncesiyle) kıyâmet günü amellerini az görür.” (Ahmed, c. IV, s. 185)

Yani böyle bir ibâdet hayatı bile ebedî kurtuluşumuza kâfi değil. Zira Cenâb-ı Hak, amellerimizle birlikte asıl kalplerimize bakacak. Rabbimiz, bizden selîm bir kalp istiyor. Selîm bir kalp de, Hakk’a karşı “hiçlik ve acziyet” duygularıyla dolu bir gönül kıvamına bağlı...

Hak katında yegâne kıymetimiz de:

O'na bu gönül kıvâmıyla itaat, hamd, şükür, duâ ve kulluk üzere bir hayat yaşayabilmek...

İlâhî rahmet tecellî etmediği takdirde, hiçbir sâlih amelimizin bizi kurtaramayacağının farkında olmak...

Duâlarımız gibi ibâ-det-le--ri-mizin de ilâhî kabûle muhtaç olduğunu unutmamak...

Ameline güvenmek yerine, hiçliğe bürünerek Rabbinin affını ümîd etmek...

İşte hâlis bir kulluğun özünü teşkil eden gönül kıvamı...

HER ŞEY HİÇLİKTEN SONRA BAŞLAR

Bu gönül kıvâmıyla yaşanan bir ibâdet hayatı, kulu Hakk'a dostluk iklimine yüceltir. Zira kalbin pencereleri, hiçlikte mesâfe alınmadan açılmaz...

Bu yüzden hiçliğin zıddı ve düşmanı olan “benliği” mümkün olduğunca bertaraf edebilmek, tasavvufun en mühim meselelerinden biridir. Nitekim insanı bu hususta îkaz eden ifâdelere sahip hüsn-i hat levhalarının dergâh duvarlarını süslemesi, öteden beri süregelen güzel bir an’anedir.

Bu îkaz levhalarından birinde de “□□□/ hîç” ifâdesi yer alır ki; ilâhî esrardan nasîb alabilmenin, evvelâ nef-sâniyetin bertarâf edil--me-sine bağlı olduğunu telkin eder. Yani benlikten sıyrılıp hiçliğe varılmadan mânevî tekâmülden söz edilemez.

Her insanın iç âlemi, fücür ve takvâ temâyülleri arasında bir seyir takip eder... Nefsânî hayat,

Hak Dostlarının Örnek Ahlâkından “Hiçlik”

Osman Nuri TOPBAŞ tarafından yazıldı

Pazartesi, 06 Mayıs 2024 02:08 - Son Güncelleme Pazartesi, 06 Mayıs 2024 02:08

her hâdisede dâimâ “benlik”; rûhânî hayat ise “hiçlik” yani her nîmetin Allâh’ın lutfu olduğu telkini verir.

İçimizdeki kavga da, benlik ile hiçliğin kavgasıdır. Nefsânî arzuları ve fücûru bertaraf edebilirsek “ben”i, yâni kibir, gurur ve enâniyeti “hiç”e döndürürüz. Mânevî olgunlaşma yolunda her şey de “hiç”i “ben”e gâlip getirdikten sonra başlar.

bu sırrı “.bilir de Rabbini ,bilen Nefsini” /                                                       noktadan sonra idrâk edilir, yani “mârifetullah” / “Rabbi kalben tanıyabilmek” nasîb olur.

Hiçlik hâline ulaşarak mâ-ri-fe-tul-lah’tan nasip almış bir mü’mîn, bu fânî cihandaki ilâhî sır ve hikmetleri gönül âleminde okumaya başlar. O bahtiyar kul hakkında, ârifler sultânı Abdülkâdir Geylânî Hazretleri’nin Hak katından mânen işittiği:

“Ben insanın sırrıyım...”¹ hikmeti tecellî eder.

Bunun içindir ki Hak dostları ömürleri boyunca -tâbir câizse- benliğe iptal damgası vurabilmenin gayreti içinde olmuşlar ve:

“Bir kişide benlikten bir harf kalırsa, o Allah dostu olamaz.” buyurmuşlardır.

Zira Hakk’ın dergâh-ı izzetine yol bulabilmek için evvelâ benlik perdesini aradan kaldırmak gerekir. Bunun içindir ki ârif gönülleri; “Sen çıkınca aradan, kalır seni Yaratan.” demişlerdir. Hak dostu Mevlânâ Hazretleri, benliğini hiçliğe dönüştürüp Hak’ta fânî olabildiği içindir ki, cüzzamlıların bulunduğu havuza girmiş ve mânevî bir tasarrufla o muzdarip gönülleri ihyâ etmiştir.

Bahâuddîn Nakşibend Hazretleri, benlik engelini aşabilmek için hayvanlara bile hizmet etmiş, yoldan geçen mahlûkâta yol vermiş, “beni de onu da yaratan Cenâb-ı Hak’tır” hissiyâtıyla, nefsinin onlarla denk görmüştür.

Bursa kadısı Hüdâyî Hazretleri, gönlündeki varlık ve benlik duvarını yıkabilmek için, hocasının emriyle Bursa çarşısında sırmalı kaftanıyla ciğer satmış, dergâhın abdesthâne temizliği vazifesini sadâkatle icrâ etmiştir. Böylece benliğini sıfırladıktan sonra, mânâ ikliminde mesâfe almaya başlamıştır.

İşte Hakk’ın kudret ve azametini lâıykıyla idrâk edebilenlerde, ne varlık dâvâsına, ne de benlik iddiâsına mecâl kalır. Bilâkis acziyet ve hiçlik duygusuyla âdeta eriyen bir muma dönerler. Hakk’ın huzûrunda acziyet iksîrini tadarak hiçlik zirvesine ulaşmış olan böyle yüksek istîdatlar, Hakk’ın dostu olurlar.

HİÇ OL Kİ GÜNEŞLER GÜNEŞİ OLASIN...

Büyük Hak dostu Hâlid-i Bağdâdî Hazretleri de, bütün İslâm âlemini saran şöhretine ve deryâ misâliengin ilmine rağmen, rivâyete göre bir senelik yolculuğun ardından Abdullâh-ı Dehlevî Hazretleri’nin önünde edeple diz çökmüştür. Bütün gurur ve kibir mesnetlerini gönlünden silip atarak ve nefsinin bütün îtiraz ve iğvâlarını susturarak kendisine verilen abdesthâne temizliği vazîfesini sadâkatle yerine getirmiştir. Böylece tevâzû, yokluk ve hiçlik tâcını giymiş, gördüğü mânevî tahsil neticesinde üstâdının iltifatlarına ve mânevî ikramlara mazhar olmuştur.

Nitekim Dehlevî Haz-ret-le-ri’nin der-gâ-hın-dan ayrılık vakti geldiğinde her iki mânâ sultanının da gözlerinde muhabbet damlaları vardı. Hâlid-i Bağdâdî Hazretleri’nin gelişi ile gidişi arasındaki fark, çok büyüktü. Zira gelişinde ona hiçlik dersi vermek için karşılamaya bile çıkmayan Abdullâh-ı Dehlevî Hazretleri, şimdi onu bizzat ihtirâm ile yolcu etmekteydi. Hattâ Hâlid-i Bağdâdî Hazretleri’nin bütün mahcûbiyetine rağmen Hazret-i Pîr, atın üzengilerini tuttu ve bu azîz talebesini kendi mübârek elleriyle ata bindirdi. Dört millik mesâfeye kadar da uğurladı. Ardından yanındakilere o mübârek talebesi için:

“–Hâlid, her şeyi aldı, götürdü.” buyurdu.

Demek ki insan, ilimde eşsiz bir mertebeye de ulaşsa, onu mâneviyatla tezyîn etmek zorundadır. Bunun için de mânevî terbiye şarttır. Aksi hâlde insan, nefsin gurur ve kibir bataklığına saplanıp helâk olmaktan kurtulamaz. Nefsini ayaklar altına almayan, mânevî kemâlât zirvelerine tırmanamaz.

Hâlid-i Bağdâdî Hazretleri, zâhirî ilimlere ilâveten bâtînî ilimlerde de zirveleştiği için kendisine “Güneşler Güneşi” denildi. Talebeleri çoğaldı, mânevî irşad halkası genişledikçe genişledi. Bugün bile nice ümmet-i Muhammed onun mânevî bereketiyle perverde durumdadır.

Böylesine büyük bir Hak dostu olan Hâlid-i Bağdâdî Hazretleri’nin mânevî ev-lât-la-rına ve kardeşlerine yazdığı mektupları, bizlere müthiş bir hiçlik dersi vermektedir. Nitekim, öz kardeşine yazdığı bir mektupta kendi hâlini şöyle hulâsa eder:

“...Allah Teâlâ’ya yemin ederim ki; annem beni doğurduktan bugüne kadar, Allah katında makbul ve müteber olup hesabı sorulmayacak bir tek hayır işlediğime inanmıyorum.”

Şüphesiz ki o mânâ sultânı Hak dostunu bu hissiyâta sevk eden de, Hakk’ın huzûrunda yaşadığı “hiçlik” hâlidir.

Demek ki bir kul, ne kadar sâlih ameller yapmış olursa olsun, ona güvenmeyip onu eksik görmeli ve dâimâ Allâh’ın rahmetine sığınmalıdır.

Hâlid-i Bağdâdî Hazretleri böy-le buyurduktan sonra der ki:

“Eğer kendi nefsinin bütün hayır işlerde iflâs etmiş olarak görmüyorsan, bu cehâletin en son noktasıdır. Eğer iflâs etmiş olarak biliyorsan, Allâh’ın rahmetinden de ümitsiz olma. Zira Allah Teâlâ’nın fazl u keremi, kul için insanların ve cinlerin (bütün sâlih) amellerinden daha hayırlıdır. Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

«De ki; Allâh’ın lutfuyla, rahmetiyle (evet) ancak onunla ferahlasınlar. Bu onların toplayıp yığdıklarından hayırlıdır.» (Yûnus, 58)

İbn-i Abbas v bu âyetin tef-sî-rin-de «onların topladıkları» lafzının, «kesbettikleri / kazandıkları» mânâsına geldiğini söyler.

Şeytanın, akıllarıyla oynadığı kimseler gibi Allah Teâlâ’nın fazlına güvenerek ibâdetlerde aslâ ihmâl gösterme! Zikir-i kalbî ile murâkabeye devam et! Yolda yürürken dahî O’ndan ayrılma...”² Velhâsıl, bütün amellerimiz, tıpkı duâlarımız gibi ilâhî kabûle muhtaçtır. Bu sebeple mü’minin gönlüne hiçbir sâlih ameli sebebiyle ucup ve benlik hâli gelmemelidir.

Öte yandan mü’min bu hususta ifrata kaçarak, ümitsizlik ve yeis içine de düşmemelidir. Hazret-i Yûnus’un kıssası, ümitsizliğe kapılmama husûsunda çok ibretli bir misaldir:

Yûnus u ilâhî tâlimat gereği kırk gün tebliğ edeceği yerde, otuz yedinci günün sonunda hâlâ îmâna gelmeyen kavmine öfkelenerek onları terk etti. Hâlbuki Cenâb-ı Hakk’ın tanıdığı mühletin dolmasına daha üç gün vardı. Fakat Yûnus u ümitsizliğe kapılıp oradan ayrıldı. Bindiği bir gemiden suya atıldı ve hatâsının nedâmeti içinde kendini kınayıp dururken bir balık tarafından yutuldu.

Yûnus u balığın karnında tevbe-istiğfâr etti, zikir ve tesbîh ile meşgul oldu. Âyet-i kerîmede buyrulur:

“Eğer Allâh’ı tesbîh edenlerden olmasaydı, tekrar dirilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı.” (es-Saffât, 143-144)

Diğer bir âyette de Rabbimiz, ümitsizliğe düşmemesi husûsunda Hazret-i Peygamber r Efendimiz’e şöyle buyurmuştur:

“Sen Rabbinin hükmünü sabırla bekle. Balık sahibi (Yûnus) gibi olma. Hani o, dertli dertli

Hak Dostlarının Örnek Ahlâkından “Hiçlik”

Osman Nuri TOPBAŞ tarafından yazıldı

Pazartesi, 06 Mayıs 2024 02:08 - Son Güncelleme Pazartesi, 06 Mayıs 2024 02:08

Rabbine niyâz etmişti. Şâyet Rabbinden ona bir nîmet yetişmemiş olsaydı o, mutlaka kınanacak bir hâlde ıssız bir diyara atılacaktı.” (el-Kalem, 48-49)

Demek ki kul, dâimâ Rabbinin rahmetine ve nîmetine muhtaç. Bu sebeple hiçbir zaman amellerine güvenip benlik göstermemeli, bunun zıddına onları azımsayıp ye’s’e de düşmemeli. Son nefese kadar büyük bir mahfiyet içerisinde kulluk vazîfelerini îfâ etmeli, ümit ve korku arasında bir kalbî kıvam ile dâimâ Rabbinin rahmetine sığınmalıdır.

Nitekim yine Hâlid-i Bağdâdî Hazretleri’nin bir başka mektubunda, irşadla vazîfelendirdiği talebelerinden birine yaptığı şu tavsiye de, hiçlik hâlinin pek ibretli bir ifâdesidir:

“...Son nefeste lâzım olacakla meşgul olmanızı, sünnet-i seniyyeye tâbî olmanızı, aldanma yeri olan dünyanın zâhirî güzelliklerine iltifat etmemenizi, -ister az, ister çok olsun- avâmın âdetlerine bakmamanızı (Allâh’ın emirlerine muhâlif âdetlere meyletmemenizi) ve bu fakir kulu muvaffakiyet ve hüsn-i hâtime duâsından unutmamanızı tavsiye ederim.”³

Yani o büyük Hak dostu, son nefesini îman ile verebilme endişesi içinde talebesinden duâ talep etmekteydi.

Dipnotlar: 1) Bkz. Fusûsu’l-Hikem Terc. ve Şerhi, I, 48. 2) Mektubât-ı Mevlânâ Hâlid, 28. mektup. 3) Mektubât-ı Mevlânâ Hâlid, 25. mektup.

Osman Nuri TOPBAŞ

Altınoluk